

« Nu stiai ce sa admiri mai intii: nestavilita lui curiozitate, cultura lui vasta, solida, bine articulata, sau inteligenta lui, generozitatea, umorul sau spontaneitatea cu care-si traia credinta si iscusinta cu care si-o talmacea. Nu cred c-am intilnit alt om inzebrat cu atitea daruri. si nici altul care sa-l intreaca in modestie. Am cunoscut, desigur, savanti care se incumeta sa citeasca in treizeci de limbi, sau stapinesc in de-amanuntul istoria unei tari sau a unui continent, sau au patruns toate tainele fizicii si matematicilor, sau inteleg nenumarate sisteme filozofice. Dar mintea lui Mircea Vulcanescu era altfel alcatuita. » Mircea Eliade.

Mircea Vulcanescu a fost un gazetar profesionist. Domeniile abordate de el fiind foarte variate. A publicat regulat articole de politica externa, comentarii de politica economica, dar si financiara (specialitatea sa). De asemenea, Vulcanescu a fost redactor la "Cuvantul".

Pe 16 decembrie 1940, dupa ce presa din Romania nu mai era decat partial libera, Mircea Vulcanescu a sustinut la Academia libera de ziaristica o conferinta intitulata "Pregatirea profesionista a ziaristului". Textul ei a fost revelat de profesorul Marin Diaconu in 1991. Numai un gazetar cu experienta ca Vulcanescu putea sa trateze impecabil acest subiect. El i-a consacrat o analiza "fenomenologica".

Analiza lui Vulcanescu, aplicata presei, este perfect valabila si astazi, intrucat ziarul este o forma fixa, ca sonetul. Potrivit lui Mircea Vulcanescu, ziarul, definit "uzina de stiri", se afla "undeva intre carte si afis". Ziarul este o "intreprindere de informatie si propaganda", cea dintai misiune a sa fiind "sa satisfaca in om dorinta de a sti". Vulcanescu nu neglijeaza rolul comanditarului, al celui care finanteaza ziarul. Acesta poate fi totodata directorul efectiv al gazetei.

Vulcanescu schiteaza portretul directorului de ziar: "Directorul unui ziar e sef de intreprindere. (...). Rolul lui e situat intre acela al unui fabricant, al unui ministru plenipotentiar si al unui general de corp de armata (sau de alta mare unitate)." Directorul de ziar trebuie sa fie abil, sa navigheze cu prudenta printre interese si pasiuni, sa aiba "arta de-a alege intre imponderabile", specifica "virtutilor inteligentei practice". "Un astfel de director de ziar - adauga Vulcanescu - au avut romanii din generatia mea in fiinta profesorului Nae Ionescu". Cat despre profesiunea de ziarist, aceasta inseamna "Mare putere, dar si groaznica ispita".

Principalele publicații ale lui Vulcănescu sunt :

Teoria și sociologia vieții economice. Prolegomene la studiul morfologiei economice a unui sat (1932)

În ceasul al 11-lea (1932)

Cele două Români (1932)

Gospodăria țărănească și cooperăția (1933)

Războiul pentru întregirea neamului (1938)

Înfățișarea socială a două județe (1938)

Dimensiunea românească a existenței (1943)

Incepind cu textul de debut din 1923, Cuvinte pentru drum, și ajungind până la însemnarile zilnice din perioada detenției la Arsenal, în 1946, acest volum de publicistică »De la Nae Ionescu la Criterion « surprinde retrospectiv umbra a două decenii de preocupări culturale dintre cele mai diverse. Interesat de tot și de toate, Mircea Vulcanescu scrie despre temele predilecte ale Ținerei generației interbelice, dar și despre obsesiile personale: bolșevismul, mitul creat din nimic al lui Lenin, filozofia lui Nae Ionescu, cauzele ascensiunii mișcării legionare, mistica ortodoxă

Orator de mare forță, și-a conferențiat cu pasiune și persuasiune pe subiecte de la satul românesc la dimensiunea românească a existenței. Mircea Vulcănescu a știut să asimileze toate treptele realului și să ofere sentimentul integralității, de la înalta speculație filosofică la riguroasele planuri pentru economia României și a Estului Europei, de la munca intensă și sistematică la plăcerea loisirului, organizat însă și acesta cu minuțiozitate. Noica spunea că, dacă nu ar fi citit studiul « Dimensiunea românească a existenței », n-ar fi scris poate niciodată « Rostirea filosofică românească ».

Cele câteva articole publicate de Mircea Vulcanescu constituie unul din cele mai complete și comprehensive răspunsuri la problema ideii de spiritualitate intens vehiculată în cultura română interbelică. Totul a început printr-un răspuns acordat unui chestionar inițiat, în 1928, de revista Tiparnița literară referitor tocmai la problema dacă există sau nu o nouă „nouă spiritualitate” în cultura română

El inițiază, de fapt, un veritabil dicționar al noțiunilor cele mai folosite în orizontul cultural al epocii. Importanța acestui demers este bine subliniată de autor: „Fiecare epocă are anumiți termeni care par a stârni un interes superior altora. Evidențierea valorii de circulație a acestor termeni și a sensurilor lor ajută la fixarea fizionomiei spirituale a epocii. Precizând sensul ideilor principale ale vremii și determinând valoarea lor de circulație, dicționarul mai poate servi de îndreptar gândului celor mai tineri, care vor să

se orienteze exact față de problemele pe care le găsesc deschise de înaintașii lor”.

Primul sens pune accentul pe trăirea intensă a clipei, presupune entuziasm, frământare, pasiune. E cultivat de omul căruia îi plac trăirile puternice, sentimentele extreme, care se simte bine numai atunci când sufletul său tresaltă și refuză limitările. Este evidentă în acest caz dimensiunea psihologizantă a ideii de spiritualitate.

A doua accepție privește trăirea orientată axiologic, pentru un ideal, primând dimensiunea raționalistă. Modul în care poate fi trăită această spiritualitate este multiplu, după cum multiple sunt modelele culturale care pot fi urmate. În perioada sa Mircea Vulcănescu identifica trei tipare ca fiind mai răspândite: umanismul, naționalismul integral și marxismul.

În sfârșit, în al treilea sens, spiritualitatea înseamnă: „viață veșnică, trăire în universalitatea absolută, în Duhul Sfânt; asceză și viață mistică”. „Caracterul interior și cel realist apropie acest sens al spiritualității de cel dintâi, de care îl desparte caracterul eteronom al trăirii, omul duhovnicesc nefiindu-și niciodată, sieși, lege și măsură, spune Vulcănescu. Caracterul transcendent al temeiului acestei trăiri și chipul suprafiresc în care această transcendență ia cuprindere în viața sufletească a omului duhovnicesc despart acest sens de cel de-al doilea”.

Odată lămurită problema sensului noțiunii de „spiritualitate”, autorul trece la o analiză minuțioasă a modului în care intelectualitatea românească s-a raportat la această problemă. În doar câteva pagini, Mircea Vulcănescu reușește să pună ordine într-o chestiune deosebit de complexă și aparent haotică. Folosind o reprezentare „arhitectonică” simplă și elegantă, el pune în nișa cea mai potrivită pe principalii exponenți ai culturii românești interbelice. Judecata este fără cusur și își păstrează valabilitatea deplină și astăzi. Se arată, pe bună dreptate, că problema „noii spiritualități” a fost identificată la începuturile ei, în anii 1925-1929, cu problema „tinerei generații”.

Gruparea "Criterion", înființată în toamna anului 1932, cuprinde pe cei mai de seamă reprezentanți elevi și discipoli ai lui Nae Ionescu. "Criterionul" constituia un cadru veritabil al dezbaterii intelectuale, academice, aceasta fiind intenția fondării sale, oferind tuturor conferențiarilor de diverse orientări ideologico-culturale posibilitatea de a purta o reală discuție. În cadrul conferințelor "Criterionului" de la Fundația

Universitară Carol I se abordau diverse probleme culturale și ideologice, precum și personalități compozite: Gide, Chaplin, Lenin, Freud, Mussolini, Gandhi, Maritain ș.a. La aceste simpozioane, participau conferențieri de toate nuanțele ideologice de la socialiștii Lucrețiu Pătrășcanu și Bellu Silber până la Mircea Eliade, Mircea Vulcănescu, George Racoveanu, Paul Sterian, Stelian Mateescu

Mircea Vulcănescu dezbate o problemă de o actualitate stringentă în perioada interbelică, și anume conceptul de generație. Într-un faimos articol "Generație" din 15 noiembrie-1 decembrie 1934 al revistei "Criterion", el ajunge la o conceptualizare a acestei noțiuni, oferind un tablou general al ideii de generație, cu accentul pe câteva trăsături distinctive ale fiecăreia dintre ele. Astfel, pentru generația 27, regăsim ca trăsături, în plan spiritual: "misticismul ortodox"; "umanismul neoclasic"; "agonia" și "negativismul"; în plan politic: "naționalismul integral", "comunismul marxist", iar în planul relației dintre spiritual și politic: "izolarea", "activismul prin disperare" și "istorismul prin resemnare".

Conferința lui Mircea Vulcănescu despre "Idolul Lenin" punctează aspectele fundamentale ale teoriei leniniste, creionând profilul liderului bolșevic. După stabilirea unei subtile distincții la nivel conceptual între idol și mit, Vulcănescu se concentrează asupra resorturilor intime ale figurii lui Lenin, verificând validitatea teoriei leninismului.

"Cercetarea în symposion a idolilor unei vremi e în același timp mijloc de coordonare a ideilor și mijloc de cunoaștere de sine" Concluzia la care ajunge Vulcănescu se referă la faptul că, deși teoria leninistă are defecte majore, metoda are calități prin "reușita leninismului în atac și în apărare". O critică a leninismului pe care doar un spirit pătrunzător de talia lui Mircea Vulcănescu o putea face demonstrează unitatea în diversitate a dezbateriilor organizate de "Criterion".

Mircea Vulcanescu participa la realizarea Enciclopediei României cu capitolul despre « Razboiul pentru întregirea neamului », alături de însemnate contribuții de-ale sale la înfaptuirea acestei prestigioase lucrări de un nivel neegalat.

Neamul românesc se întemeiază pe „o unitate de fapt” a vieții de la țară, pe una etnică și spirituală, de valorificare a lumii, care l-au menținut așa cum este el, „împotriva tuturor năvălirilor și tuturor politicilor de deznaționalizare”, scria Mircea Vulcănescu. Suportul material al neamului românesc era țaranul care reprezenta puritatea sângelui și a sufletului românesc. „Cele două Români”, contrapuse de Mircea Vulcănescu într-un articol cu acest titlu din 1932 erau o Românie modernă, a orașelor și confortului, artificială, adusă din afară și o Românie a satelor, „România

românilor”, a configurației spirituale autohtone care a durat acest neam pe pământ.

Virgil Ierunca: « Ma gândesc la Mircea Vulcanescu care a însemnat pentru mine un îndreptar de acțiune și de privire spre ceea ce neconcludent se poate numi ființa românească. Atunci când a murit Mircea Vulcanescu a spus: "Să nu ne răzbunăm!". Cuvinte cutremurătoare, dar care m-au făcut să continui, totuși, să sper în neuitare, pentru că a nu răzbuna e, într-adevăr, un lucru... Nu voim să răzbunăm pe nimeni, nu suntem prinși de răzbunare, da, dar mi-am dat seama că niciodată Mircea Vulcanescu n-a spus să și uităm! »